

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalımı!*

Nietzsche

Cilt VI. 1 Eylül 1929. Sayı : 138

Musahaba

Kendi kendine inanmayanlar

Aramızda sık sık tesadüf edilen bir tip vardır. Bunlar kendi yaptıklarıyla kendileri alay ederler, iştirak eylediği işleri kendileri de beğenmezler, kendileriyle beraber olanlar da nefisleri gibi bunların istihza mevzuudur. Ne yapıyorsunuz? diye sorduğunuz zaman “ne yapalım birader, gösterişle meşgulüz,” derler. Bunlara göre hayat mütemadiyen aldatmaktan, aldatır olduğunu söylemekten ibarettir. Bu gibiler garip bir hava yabalar: Onların zehirledikleri yerlerde vazife duygusu yoktur. Dayanılacak, üzerinde durulacak, müdafaa olunacak fikir mevcut değildir. Hiç bir şeye hatta kendilerine de inanmazlar. Etrafa bakan dikkatli bir göz aramızda bu nevi insanların çoğaldığını görür.

Cürüm işleyenlerden nefret ederiz, çünkü her cürüm içtimaî

tesanüde karşı gelmektir. Halbuki bu söylediğim insanlar “hayat,”ın hiç bir ahlâkî kıymetini kabul etmezler. Onlarca vazife diye inanılacak ve takip edilecek bir yol düşünülemez. Nefisleri gibi cemiyet te aldatma ile gıdalanır. Bunlara göre son zamanlarda çok söylenen bir tabirle bütün işler bir “katakulli,” den ibarettir. Bunların nazarında vazife ve millî cemiyete bağlanma duygusu mevcut değildir. Bu tiplerin çoğalmasından fazla cemiyeti hırpalar, onun için bu tip insanların çoğalmasından daha çok korkmalıyız.

Bu gibilerle mücadele için ne yapmalı? birinci derecede yapılacak şey bu insanların takbihle, hatta nefretle karşılanmasıdır. Nefsini alay mevzuu yapanlar bu kadar, küçülmüş ve razı olanlar, yaptığı işe ve vazifeye inanmayanlar hayatın

manevî ve ahlakî kıymetine ehemmiyet vermiyenlerdir. İnsanlığa hiç bir yararlığı dokunmayacak olan bu kimse erin cemiyeti bozmamalarına çalışmak herkes için bir vazifedir.

Bu günün Maarif adamlarına düşen mühim işte gençleri böyle bir hale düşmekten korumak olmalıdır.

Gençlere anlatmalıyız ki hayata esaslı kıymeti veren en mühim âmil vazifeye bağlanmaktır.

Kendine bir yol açmağı, o yolda zevkle, imanla çalışmağı bilmeyen insanlar, yorgunluğunu yaptığı işin iyiliğiyle unutmayanlar hakikî saadet nedir, bilemezler. Gençlere böyle bir ahlakî yaşayış zevkini veriniz, artık kendi kendine inanmayan, yaptığıyla alay eden insanlar göremezsiniy.

Mehmet Emin

Uzun hikâye :

İhtiyarlar

“Bize Amerika’nın bir köşesini aydınlatan bu canlı ve heyecanlı hikâyeyi, Nurullah Ata Beyin güzel tercümesi ile, sütunlarımıza naklediyoruz. Okuyucularımızın zevk ve alaka ile takip edecekleri “İhtiyarlar” iki, nihayet üç sayıda bitmiş olacaktır .

Sepetçi Thomè Sahyra’nın bir Manasır gibi bembeyaz evi, Ventania denilen tepenin rüstai yarı üzerinde naçiz bir kuş yuvasını andırırdı. Oralarda öyle bir ev bulunduğunu bilmiyen bir kimse, sık ormanlarla örtülü ufaka göz gezdirirken birdenbire onu, ta tepeden çıkıp çakıl taşlarından atlıya atlıya sel çukuruna koşan köpüklü bir su sanabilirdi.

Önünde, tertemi üç pencerenin altında etrafı alıçlarla çevrilmiş bir avlu su vardı. Bahçe kapısından girince adeta ikinci bir kapı teşkil eden portakal ağaçları, meyva mevsiminde o kadar yüklü olurdu ki güneş vakti çatlayıp yakıcı toprağın üzerine düşürmesinler diye her sabah portakalları koparmak lâzımdı.

Evin etrafında, ağaçların gölgesi altında domuzların ahır, koyun ağılı, kümes ve akşrımları ineklerin sığındığı çarı vardı. Aşağıda, ovada Thomè Sahyra’nın güzel, adeta muhteşem denilecek bir darı yetiştiren toprağı ile fasulye tarlası vardı. Helvacı-bakları hayli yer işgal ediyordu; siyah yeşil manyoka tepenin bir kısmını kaplayıp kahve ağaçları arasına giriyordu. Bu kahve ağaçları ancak yüz ayak kadar bir yer kaplardı ama o kadar bol meyva verirlerdi ki bolluk senelerinde sandıklar taşardı. İhtiyar fazlasını götürüp pamuklu kumaşlarla kışın çok soğuk zamanlarında lâzım

olan yatak çarşafı ile, ziraat aletleri veya sofrası eşyası ile değiştirirdi. Para alıp da ne yapsın? Eşyası tamam bir ev, ekseriya sertanejoların altlarına yaydıkları darı samanından set şilteler yerine yumuşacık bir yatak parçasından daha iyi değil mi?

Hiç bir tamahkâr el gece silahla gelip rahatını bozmasın, kendisini öldürmeğe kalkmasın diye bütün parasını sarfedirdi; Terra Santa’da, çamağaçları tarafında yüzlük ihtiyar Simeao’yu, odasının tahtaları altına sakladığı altın dolu testiye çalmak için bir gece öldürmemişler miydi? Thomè Sahyra evinde beş altı doplinden fazla bulundurmazdı; bunu da karısı Romana bir kumbaraya koyup Hazreti Meryem heykelinin altındaki çuha örtü ile kapalı düa kitabı dolabına saklardı.

İkisi de böyle saadetli bir ömür sürüyorlardı. Thomè Sahyra sepet ve küfe örür, akşam ve sabah serinliklerinde tarlalarına gidip temizler, tohum eker, meydana çıkmış köklerin üzerine toprak doldurur, yeri kazıp manyoka koparırdı; ev işlerine bakan Romana da çörek yapmak için tuğla fırını yakar, tavuklara ve domuzlara bakardı.

Thomè Sahyra altmış yaşında idi ama o kadar cılız ve kurku idi ki tarlaların güneşi altında gölgesi bir delikanlınınkini andırırdı. Tunç renkli yüzünde hiç sakal çıkmamıştı. Çenesi tekeninki gibi sivri, gözleri de serhoşlarıinki gibi uykulu idi.

Kocasından birkaç yaş büyük bembeyaz başlı, bumburuşuk derili Romana da zayıftı ama kuvvetli, sıhhati yerinde ve bir kuş gibi neşeli bir kadındı.

Sahyra’nın daha yirmi yaşında bir belikanlı iken sertanın geniş bir mın-takasında saz topladığı zamanlarda,

bir çay kenarında tanışmışlardı. Birbirlerine gönül yermişlerdi; bu aşk onları birleştirmiş ve bir seyyar sepetçinin göbeği hayatının bütün cilveleri ayıramamıştı. Bazan dağlarda, bazan bir kasabada serse-i serseri dolaşmışlar; bazan bir ranchoya misafir olup ertesi gün öküz arabasında başka yerlere doğru yol almışlardı. Hiç şikâyet etmemiş, Allah’tan ümitlerini kesmemişlerdi ve ağır tekerleklerin çizdiği, gözleri önünde vadiler, dağlar teşkil eden toprağa itimatları asla azalmamıştı.

Günün birinde, adeta bir köşeye çekilmiş gibi duran bu tepeyi bulmuşlar ve toprak ancak Allah’ın malı olduğu için Thomè, başka bir sahibi olup olmadığını hiç düşünmeden oraya, karısının yardımı ile, bir kulübe kurmuştu. Soğuk ve amansız bir ağustos gecesi fırtına damın samanlarını uçurunca sepetçi, ocağının harabesi önünde karısı ile konuşmuş ve birkaç para topladığı için artık oraya, fena havaya mukavemet edecek, kendilerini soğuktan da, sıcağından da koruyacak kalın duvarlı, damı kiremit örtülü bir ev yapmağa karar vermişti. Sonra hatırlayan üç arkadaşla işe başadı. Destekleri için braunaları kendi eli ile seçmiş, gidip ormandan ağaçlar kesmiş, bir kalıp yapmıştı; öyle ki on beş gün içinde avluda adeta bir kiremit fabrikası meydana gelmişti. Böylece ev, yeşilliklerin ortasında, o zarif ve sağlam hali ile yükselmişti. Bu yüksek ve beyaz bina, yoldan bakılınca göze çarpan ilk bina idi.

“Sın te eserlerine ihtiyacımız var. Her sene biz, bu gibi kıymetli ve zengin eserlere alıştıran Resat Nur Beyin, bu arzunuzu hemen “hayır,” cevabı ile mukabele etmeyeceklerinden eminiz.

Hikmet Şevki

Thomè Sahyra bütün yemiş ağaçlarını kendi eli ile dikmiş, bahçeyi ve tarlaları kendisi düzeltmişti. Her sene, Noel yortusuna doğru, duvarlara badana vurur, kapıları ve pencereleri boyardı; fakat bu, eve bir zarafet vermekten ziyade, muhafaza etmek içindi. Fırtınalar uluyarak gelip geçer, yeni evin bir taşını bile sökemezlerdi.

Onların böyle bir arada ihtiyarladıklarını, bir gün bile tembelliğe düşmeden bütün hayatlarını birer veli gibi geçirdiklerini, namuslu kaldıklarını, fukarayı sevdiklerini gören Allah da elbette onları takdis ederdi. Zaten etrafında dolaşan inekleri, koyunları bir bekçi gibi gözetliyen bu şirin evi görünce, bir ç k fukara onun yolunu tutar; gölgeli ve arı oğultuları ile dolu kapının önüne gelince: "Fukara geld, efendimiz İsa'nın mukaddes yaraları aşkına bir sadaka!" diye seslenirlerdi. Ve hiç bir zaman sadece: "Allah versin!," cevabı ile karşılandıkları olmazdı. Romana onları sofrasına oturtur; utanıp da çardağın altında kalmak isterlerse önlerine, ağaçlarının yemişleri ile dolu birer tabak getirirdi.

Romana her otun neye yaradığını ve çocuk doğurmadan cançekişmeye kadar bütün ıstıraplara iyi gelen duaları bilirdi. Bunn içindir ki onu ya ağrı çeken bir kadının veya sancıdan iki büklüm olmuş bir adamın yanına çağırmak için gece varıları kapısını çalanlar eksik olmazdı... Bir rahibe gibi fedakâr olan Romana daima bu hizmeti candan kabul eder, eline bir fener alır ve yılanları yoldundan defetmek için bir şeyler mırıldanarak, hastanın bulunduğu evin, köyün yolunu tutardı. Ölüm döşeğindeki hastaların başı ucunda kaç defa köy papası bile ondan, bir türlü iyileşemiyen yılanlığı için ilaç istemişti.

Bu hizmetleri için asla bir şey istemezdi; fakat hastalar iyileşir iyileşmez, mukaddes bir makama gidiyor gibi hürmetle, Romana'nın evine götüren tepeyi tırmanır, kadına tavuk, domuz yavrusu, yemiş ve ya Meryem Ana kandilinde yakılmak üzere zeyin yağı getirirlerdi.

Çobanlardan birini bir yılan soksa arkadaşları hemen ona koşarlardı.

Romana mutfak kapısının önüne çıkar, zehirlenmiş çobanın bulunduğu yere doğru kolunu uzatır, hiç kımıldanmadan dimdik, vact halinde dururdu. Arası çok geçmeden çoban, hiç bir şey olmamış gibi kalkar yürürdü. Anlattıklarına göre Romana'nın hasta olduğu bir günde Manuel Tiburcio, Cajuerio'dan kalkıp gelmiş ve bitlenen sürüsü için bir ilaç istemiş; Romana ona sadece imanı bütün olarak dönmelerini, Havari Yohanna'nın o sürüyü iyileştirdiğini söylemiş.

Filhakika Tiburcio döndüğü zaman arkadaşlarını hayret içinde bulmuş ve bunlar kendisine, hayvanlar otlakta iken bitlerin kaçıştıklarını kendi gözleri ile gördüklerini söylemişler; yalnız hayvanların omuzlarında ve sağrılarında genişçe birer yara kalmış. Tiburcio evine vardığı zaman artık arhatlıyan öküzler, sabırlı sabırlı bu yaralarını yalıyorlar ve sinekleri koğmak için kuyruklarını sallıyorlarmış.

Manuel Tiburcio minnettarlık gösterip hemen o akşam Romana'ya danası ile beraber bir inek, bir kaç tavuk ve kandiline yağ alsın diye para göndermişti.

Thome Sahyra saf yürekli, mert bir adamdı. Sertanın ıssızlıkları içinde doğup büyümüştü; rancholara misafir olduğu veya kırlarda konakladığı geceleri bir çok cin peri hikâyeleri duymuş, kendisine müthiş vak'alar, hayaletlerden, hortlaklardan, evahın gelip intikam almasından, şeytanların ve bir takım hayvanların geceleri mezarlıklarda koşuştuklarından bahsedilmişti Buna mukabil mucizelerden, soğuk mevsimlerde bazan yünlük bir ihtiyarın gelip kapıları çaldığından, sadaka istediğinden, açtıktan sonra da bunun Allah'ın ta kendisi veya velilerinden biri olduğu anlaşıldığından da bahsederlerdi. Thome Sahyra bütün bu masallara inanır ve cömertlikten ziyade korku saikasıyla boyuna sadaka verirdi. Yanlarında köpekleri ve ellerinde birer sopa ile yollardan yavaş yavaş geçen ihtiyar rençberlerden biri kapısının önünde durunca Thome Sahyra, mütevazıane ve dindarane bir tavurla yerlere kadar eğilir. Onları doyurur ve fukaralar, kendilerine iyilik edenin de Allah'tan iyilik gör-

mesi için gözlerini yukarıya kaldırdıkları zaman Thome Sahyra mükâfatını hemen o anda görecekmış gibi yere bakardı. Fukaralara ağır ağır, elleri ile etrafı takdis ederek merdivenlerden inerken Thome ayakta durur ve dindarane bir bakışla onları takip ederken bir taraftan da karısına:

— Kim bilir, Romana, belki Hazreti İsa efendimizdir, derdi,

Romana da onların ne yaptıklarını gözetliyerek yavaşça kocasını tasdik ederdi:

— Evet, belki de kendisi geldi!

Ortalık karardıktan sonra karısının önüne oturur ve gökte uçan bir yıldız görünürse hemen hürmetle ayağa kalkar, "Allah sana yolunu göstere!" derdi; çünkü onun itikadınca her uçan yıldız yolunu kaybetmiş ve elemle cenneti arıyan bir ruhtu. baykuşun kahkahası kulağına çarpınca ürpererek ıstavruz çıkarır, ve:

— Benden ırak ol, felâket haberi! Git! Ben Allah'ıma inanıyorum! derdi. İsa bir cuma günü çarşıya gerildiği için her cumayı uğursuz addettiğinden o günler istiyen kuş onun bahçesinde, tarlalarında da hasar yapabiliirdi; Sahyra yerinden kımıldanmazdı, kollarını kavuşturup otururdu. Her ne pahasına olursa olsun böyle bir günde canı kızmağa razı olmazdı. Hatta başka günler de, eline çiftesini aldığı zaman çalılar arasında bir inilti, bir hazin kumru sesi veya bir boğuk nambu feryadı duysa bunu da uğursuz sayıp hemen silahını indirir ve vurmak istediği kuşu kaçırdı.

Büyük fırtınalar mevsiminde geceleri zavallının kurkusu bir kat daha artardı. Ekseriya gözleri kapalı, yarı uyku halinde yatağında sırcar ve: "Romana! Romana! kalk!...", diye haykırırdı. Dışarıda başı boş bir hayvanın koştuğunu duyar gibi olur, tüyləri örperir ve gene "Dinle, Romana, dinle!," derdi.

İkisi de hiç seslerini çıkarmadan birbirlerine sokulur, yatakta dehşetle doğrulur ve bir takım dualar mırıldanmağa başlarlardı. Fırtınanın ışığı şiddetlenir, ağaçlar hışırdardı: "Dinle! Aman Meryem, bize sen imdat et!,"

Daha sakin olan Romana, elinde tesbihini tutarak yataktan fırlar ve ya-

lin ayak gidip pençereyi açar, o halleli geceyi bir takım dualarla yatıştırmağa çal şırdı. Sonra, Meryem Ana kandilini biraz daha açardı.

— Bir şey değil, rüzgâr esiyor! Bu gece rüzgâr çok dehşetli Thomé!

— Hayır, Romana! ben bir hayvanın dörtnele koştüğünü duydum; sanki yoldan inip çıkıyordu, sonra bizim evin önüne kadar geldi. Siz uyuyordunuz.

Yorganı çenesine kadar çeker, iki büküm olup karısına sokulur; kulakları her gürültüyü duyar ve dişleri birbirine çarpardı. yatağında dönerek karısı uyumasın diye boyuna söz söylerdi.

Fakat onu kimse korkak telakki etmezdi. Hatta Sahyra cılız vücudun ufacak boyuna bakmaz, en kuvvetlilere kafa tutardı. Bir gün Silvino Péba isminde arsız ve zalim bir zenci, pazar daki halkı güldürmek ve kuvvetini göstermek için onu pantolonunun kemerinden tutup havaya kaldırmak istemişti. Bir yaban kedisi gibi çevik Sahyra öfkelenmiş, iki adım geriye sıçramıştı; zenci ilerilediği zaman o siskanın elinde bilenmiş bir bıçak tuttuğunu, gözlerinin parladığını ve dişlerinin çarptığını gördü. Silvino kahrıyla güldü, belindeki kaytanı çıkardı ve: “Şimdi bu hayvanı öldüreceğim!”, diye bağırdı. Her kes onların etrafında toplandı. Böyle bir devle bir çücenin çarpışmasını hem keyif, hem de heyecanla bekleyen sarta nejolar hiç seslerini çıkarmadan bakarken, galebeden emin olan zenci kaytanını yavaş yavaş açıyor ve bir taraftan da söylenmesine devam ediyordu.

— Hele biraz dur! İnatçı hayvan! Sen bana turnaklarını çıkarır-ın, ha, k plan piçi! Hele biraz sabret! Demek ki senin gibi bir cılız kalkıp da benimle alay edecek!

Beyni atmış olan Thomé Sahyra:

— Ne yapacaksan yap, Silvino! Burada kendi hallerinde oturan adamlardan ne istiyorsun? Haydi işine, ben kavgayı seven adamlardan değilim, haydi isine! diye cevap vermişti.

— Şimdi sen kahramanlık gösterip bana meydan okumuyor muydun?

Sonra zenci ona doğru yürümüş ve tehditle:

— Elinden o bıçağı bırakıp benden af dile, bakalım, ye i aylık yumurcak! demişti.

Bunu duyunca Thomé Sahyra, tır tokat yemiş gibi çılın bir hiddetle bağırıyordu:

— Af dilemek mi? Sen benim ne olduğumu biliyorsun, zenci!

Sonra parlıyan bıçağı havaya kaldırdı, titriyordu, ayaklarını yere vurarak:

— İnsan ancak öleceği zaman Allah’tan af diler! diye brğırdı. Yalnız Allah’tan, anılıyor musun, zenci, yalnız Allah’tan!

— Öyle ise hazır ol, gübre!

Silvino çevik bir bel hareketi ile kaytanı fırlatmıştı. Etraftan takdirkâr sesle yükseldi, fakat bunlar çabuk sustu, çünkü akabinde bir de feryat duyulmuştu: Zenci diz çökmüş, iki elini kanına götürmüştü, geniş ve derin bir yaradın akan kanı durdurmağa çalışıyordu.

— Şeytanın piçi! Bu yumurcagin muhakkak bildiği bir dua vardı!

Sonra Silvino, yaralı böğrünü sıkarak yere vurulandı. Her kes koşmuştu, bazıları hakikaten acıyor, bazıları da içlerinden seviniyorlardı.

Sahyra, çeviklikle atlayıp kaytandan kurtulmuş, bıçağını zencinin böğrüne saplamış ve hemen kaçıp ormana dalmıştı. Silvino bir aydan fazla yatağından kalkmadı; kendisini görmeğe gidenlere:

— O iblisin bildiği bir büyü var! Ben en çevik tavı bile kaçırmadım ama o, benden ancak beş adım ötede durduğu halde kaçiverdi. Muhakkak bildiği bir dua, bir büyü var!... diyordu

Bu kavga San Francisco civarında olmuştu. Thomé Sahyra, hem adaletin pençesinden, hem de zencinin intikamından kurtulmak için oralardan kaçtı. Sonra nedamet, vicdan azabı ona ne müthiş geceler geçirtti! Zencinin yere düşerken kopardığı feryadı hâla duyar gibiydi! Kanlı bıçağı ormanda bir köşeye atmıştı ama onu da hâla kemerinde imiş gibi hissediyordu! Fışkıran köpüklü kanın ılıklığı hâla elini yakıyordu...

Gece ay ışığında 15-12 yollarından geçerken ağaçların büyük gölgesi ona birer hayalet gibi gözükürdü: Tehdit-

kâr kollar ona durmasını emreder, nikaplı adamlar üzerine doğru yürürlerdi... Çalılıkların ta dibinden gelen feryatlar, boğuk sesler, eninler kahkahlar uzayıp giderdi. Korkmuş bir hayvanın kaçıışı onu ürpertirdi. Istavruç çıkarır ve kısık bir sesle “Affet! ölüm döşegindekilerin yardımcısı Meryem Anamızın aşkına beni affet, Silvino peba!”, diye bağırdı. Büyük ve derin sükûtlardan da korkardı.

Zencinin gene eskisi gibi tarlalarına gittiğini haber aldıktan sonra sükûn buldu.

İşte bu cinayetten sonradır ki Thomé Sahyra ilk defa olarak o uzun uyuuya daldı.

Rio das Mortes kenarında o zamanlar henüz bir kulübe olan evinin kapısına oturmuş yeni bir yular örerken birdenbire gözlerinin önüne bir bulut çöker gibi oldu, yüreğinde de ağır bir sıkıntı vardı. Ancak bir kere bağırabilirdi ve hemen yere yığılıp kafasını eşigın kenarına çarptı.

Romana sonradan geldi ve kocasını öyle kanlar içinde görünce sendeledi, kapının tokmağına tutunmasa düşüverecekti; sonra bir gayret gösterip doğruldu ve hemen gidip küpten bir maşraba su getirerek caboclo’nun yüzüne serpti. Fakat Thomé suyun serinliğini duymamış, hiç kımıldanmıyordu. O zaman Romana’nın aklına derhal ölüm geldi; fakat kalbinde gene küçük bir ümit vardı.

— Başını çarptığı için olmuş! Zavallı adam! Ne kadar da kan kaybetmiş.

İçini çekti, omuzlarına yayılmış olan siyah ve düz saçlarını bağladı. Sonra bir erkek kuvveti ile eğilerek sinirli kolları ile Thomé’yi yerden kaldırdı, gidip yatağına yatağına yatırdı. Soydu, göğsünü bir ilaçla oğdu; bunu, bunu hastalık zamanlarını düşünerek dağdan topladığı otlara biraz da is irtı karıştırarak kendisi yapmıştı.

Thomé Sahyra, gözleri fersiz, eti hararetsiz, ölmüşe benziyordu. Kalbi durmuş gibi idi, elleri ayakları soğuyor; benzi git gide bembeyaz oluyordu. Gözleri çukurlaşıyor ve yarı açık ağzının içinde, tütün suyundan simsiyah olmuş, yırtıcı hayvanları gibi sivri dişlerinin kilitlendiği görülüyordu.

Romana kederle içini çegerek:

— Ya elemliler yardımcısı Mer-
yem! Bir insan nasıl böyle ölüverir?
diye söyleniyordu.

Gidip gelizordu; akli perişan olmuştu; bezler ısıtıp kocasını karnına koyuyor, sonra su ısıtıp ayaklarını uğuşturuyordu. Bazan halecanla içini çekerek yatağın önünde durakalıyor, ellerini kavuşturuyor ve kocasını sssiz göz yaşları arasından seyrediyordu.

Meryem Ana kandilini yaktı, diz çöktü ve adaklar adıyla dua etti. Fakat akşama doğru onun hâla uyanmadığını görünce gece ölüyü beraber beklemek için birini çağırmağa gitti. Kapısını kapayıp çıktı ve ırmak boyunca mahzun o taraflarda oturan ve bir çok hastaları iyileştirdiği söylenen ihtiyar zencinin kulübesi yolunu tuttu.

Zenci evinde idi; kapının önüne oturmuş, piposunu tütürüyordu. Uzun boylu, zayıf karışık beyaz sakallı, basık alınlı, yüzü buruşuk, küçük ve oynak gözleri kan çanağına benzeyen bu adamda yırtıcı bir hayvan hali vardı; kendi memleketinden getirdiği ac p bir çalgıyı çalarak bir şarkı söylüyordu.

O zamanlar nemli, siyah, güzel gözleri ile henüz genç olan Romana, bütün kadınlar gibi, bu şehvetprest ve hayasız ihtiyara karşı içinde bir korku duy rdı; zenci, tek başına yaşamasını seven bir aslan gibi ininde yaşar ihtiyatsız şikârinin kendi önünden geçmesini bekl rdı.

Bu büyücü çıplak göğsü, korkunç manzarası ile o kadar çirkindi ki Romana onu görünc hemen geri dönmek istedi. Fakat zenci yardım ederse kocasının belki gene dirileceğini düşünerek cesaret buldu ve iradeli bir tavurla kapıyı açıp Afrikalının karşısına çıktı.

— Arkşamları hayrolsun , Adao amca!

Zenci başını kaldırdı ve onun göz-
lerinin içine bakarak:

— He! he! diye acip sesler çıkardı.

— Biraz gelip bana y r d n eder misiniz? Sahyra ölü gibi yatıyor... Bir türlü kendine gelemiyor.

Zenci göz kırpıp çenesini kaşıyarak sordu:

— Nasıl oldu?

— Yeni bir yular örüyordu b1-
me n nasıl olmuş, yere düşüp başınıda
çarpmış. Elimden geleni zaptı n, sonra
bir şey çıkmayınca size danışmağa
geldim... Nesi olduğunu bilmiyorum.
Bir gelip de görseniz!

Zenci genç kadına yer açmak için eşikten biraz çekilerek:

— Oturunuz, dedi. Oturunuz da işin ne olduğunu bir kere anlatın...

Şeker kamışı posası ve portakal kabuğu dolu avluda pis domuz yaruları dolaşıyordu; tavuklar alçacık dallarda uçuşarak kendilerine tünecek bir yer arıyorlardı. Zenci piposunu avcuna vurdu, tütünü bastırdı ve bir nefes çekti.

— Oturamam, Adão amca, acele
işim var.

— O halde siz bana bu işin nasıl olduğunu anlatmak istemiyor musunuz? Oturun. Ben vahşi bir hayvan değilim, dişlerim de yok!

Ağzını yarım açtı, çıplak dişle-
rini behimî bir tebessümle gösterdi.
Sonra taşa eli ile vurup sür'atle eğildi,
kadının eteğini tutup kaldırmak istedi;
fakat Romana kaşlarını çatarak irkildi.
O zaman, hiç de memnûn olmıyan
zenci :

— Deli kadın! dedi, haydi şuraya
oturun!

— Oturamam. Biliyorsunuz ki bu-
raya isim olduğu için geldim.

— Öyle ise ne var, kızım? Hele bir oturun...

— Hayır, tio Adão, ben ciddi bir kadınıam! Bir erkeğim var, o beni bırakmadıkça kimse benimle oynıyamaz. Ben sizin sandığınız gibi değilim. Benimle geleceks niz gəlin... Yoksa Allah ne emretti ise o olur.

(Omuzlarını silkerek geri döndü; gidecekti. Zenci zorla, elleri ile tutunarak alkış, söyleniyordu:

— Kibirli kadın! Fakat alacağını
olsun!

Sonra bir tehdit vaziyeti ile elini uzattı ;

— Kök burada, dedi, kahve burada, kurbağa da suda şarkısını söylüyor. İçeride ne olabilir? (karanlık kulübeyi gösteriyordu.) Gideceğim, fakat bir gün gelecek.... Bir yılanın ağzına gelen pir kuş gibi buraya biri gele-

cek.... kurbağâ hâla suda ötüyor.
Bugün cuma, büyük bir gün!

Fena fena gülerек kulübesine girdi.

Romana onu, hiddetle parlıyan gözleri ile takib ediyordu. Çok geçmeden zenci elinde değeneği ve feneri ile çıktı. Eşikte durdu, el çırpıp, ısıklık çaldı; hemen çalıkların arasından bir köpek çıktı ve memnuniyetle kuyruğunu sallıyarak onun yanına geldi. Adão kapıyı kilitleyip:

— Haydi, gidelim! dedi.

İkisi de ırmak boyunca yola dü-
zuldüler. Akşam etrafa baygın menekşe
ve inci renkeleri saçarak ölüyordu.
Sis dağların t pesini bürüyor, beyaz
adacıklar halinde kırlara yayılıyor,
akşam rüzgârı estikçe pamuk parçaları
gibi dağılıyordu.

Etrafa serinlik çöküyordu. Kumrular hu çekiyor; bildircinlar, neş'eli zemzemelerle otların arasından yükseliyorlardı. Köpek, burnu ye de, gidiyordu Uzaktan öküzlerin böğür-tüsü duyuluyordu.

Romana önde, zenci arkada, hiç bir şey söylemeden yürüyorlardı; tahta bir köprüünün başına geldikleri zaman zenci durdu ve :

— Artık bundan ötesini görmiyorum. Elinizi bena verin.

Öte tarafa geçmiş olan köpek havlıyor, arka ayakları üstüne oturuyor, sonra kalkıp hangi tarafa gideceğini bilmediği için bir sağa, bir sola koşuyordu. Hakikaten ortalık karmarmıştı, gece sür'atle geliyordu. Zenci ısrar ediyor, sopası ile etrafı yokluyordu.

— Sapanızın ucundan tutarsam kolaylıkla vrüyebili,siniz.

— Peki, haydi öyle olsun!

Romana kaba sopanın bir ucundan tuttu ve büyücüyü bir kör gibi yürütmeğe başladı.

— Yavaş, kızım, artık hiç bir şey
görmüyorum.

— İşimiz acele, Adão amca; kara gece geliyor.

— İyi ya! Ben de burada yanlış bir adım atıp ölmek niyetinde değilim,

— Haydi canım! Siz bütün bu yolları bilirsiniz ... Siz geceleri bir kedi gibi etrafı görürsünüz.

— Cumaları değil; hem bugün
elinde bir teneke var. Cuma büyük
bir gündür.

— Artık yaklaştık, bir şey kalmadı.
Sonra Romana gözlerini göğe kaldırarak içini çekti:

— Ya Meryem! Allah'ın anası Meryem!

Zenci sesini tatlılaştırarak sordu:

— Şimdi siz benimle dargın mısınız?

— Hayır, Adão amca! Ama başka şeyden bahsedelim.

— Kim duyar ki?

— Benim bilmem kâfi değil mi? Siz insanı vicdansız sanıyorsunuz! Allah esirgesin! Erkeğim evde ölü yatarken...

— Ya iyileşince, Romana? Ya ben onu iyileştirirsem?

Zenci anı bir hisle genç kadına yaklaşmış ve kollarını tutmuştu.. Gözleri hırsıyla parlayarak ona doğru eğiliyor ve tekrar ediyordu:

— Ya iyileşirse, Romana? Ya ba onu iyileştirirsem?

Romana titredi. Issız kırdaki hafif hafif dalgalanan sisten başka bir şey yoktu. Ta uzaklarda bir kulübenin ışığı parlıyordu. Gökte yıldızlar uyanıyordu. Romana bir imdat arayarak gözleri ile etrafı yokladı, fakat bu geniş boşlukta ona yardıma koşacak kimse yoktu. Kendisinin böyle yapayalnız olduğunu anlayınca yaş dolu gözleri ile büyücüye çekinerek baktı ve gene çekinerek onun sözlerini tekrar etti:

— Ya iyileşirse..!

Zenci homurdanarak onun kolunu sıktı:

— Evet ya iyileşirse... Sözünü bitirsen el!

Halecanlı bir sükût demi geçti.

— Ev t mi? Söyleseniz el!

Romana bayılacak gibi idi; kekeleyerek:

— Evet, dedi, peki!

— Yemin et!

— Yemin ediyorum!

— Allah'mız Efendimiz üzerine yemin et!

Romana bir an tereddüt etti; gözlerini yere eğmiş, atkısının eteklerini çekiyordu. Sönmüş benzien bir sisle yemin etti:

— Vallah!

— Pek âlâ! Haydi gidelim.

Öne geçti, köpek havladıkça seğırtiyordu. Kulübeye yaklaşıncaya, pek yakında akan ırmağın gürültüsü arasında, parmağını kaldırarak:

— Dikkat edin, Romana, dedi.

— Haydi yürüyelim, tio Adão!

— İyileşirse, Romana... Yemin ettiniz!

Fakat birdenbire, kırım sükûtu içinde yavaş yavaş uzayan bir ses işittiler:

— Rooo-ma-na!

Merakla durmuş kulaklarını kabartan köpeğin yanında onlar da durdular; hayret içinde idiler.

— Rooo-ma-na!

Zenci hayretle:

— Vay canına! dedi.

Romana da neş'e ile bağırıyordu:

— Thomé'nin sesi! Allah'ıma çok şükür!

Koşacaktı; fakat zenci onu eteğinden tuttu; boğuk ve titrek bir sesle:

— Yemin ettiniz, Romana! yemin ettiniz! diyordu.

— Ne, tio Adão?

— İyileşirse..

Thomé Sahyra'nın sesi tekrar duyuldu. Zenci öfkelenmiş, kadını bırakmak istemiyordu:

— Görüyorsunuz ya! kalkmış. Ta kendisi... Benim evde ettiğim bir tek dua onu iyileştirmeğe kâfi gelmiş. Yemin ettiniz, Romana; sonra Allah insana çektirir... Yemin ettiniz...

Kadın mukavmet ediyordu. ama

ze'ci kuvvetli idi ve onu tutuyordu. Eli ile belini tuttu, sımsıkı sıktı; fakat tam ağzını tıkayacağı esnada Romana birdenbire bir gayret göstererek bileğinden ısırdı ve iki eli ile başını itti:

— Haydi oradan, iblis! Defol!

Zenci ıstıraptan çıldırmış gibi idi; bileğini ağzına götürüp yarasını yalıyordu. Romana ne yapacağını şaşırmış, atkısını düzeltiyordu:

— Beni bırakın da gideyim, Adão amca!

Zenci biraz sükûn bulmuştu:

— Pek âlâ! haydi git, dedi.. Fakat yemin ettin... Git ama dikkat et, Romana, her güneşten sonra bir güneş daha gelir. Dikkat et, onu eyileştiren veli orada, benim evimde: senin yeminini de, yeminini tutmak istemediğini de duydu. Haydi sen erkeğinin yanına git. Kurbağa suda ötüyor.

Romana birdenbire çok korkmuştu, bağırdı:

— Thomé!

Zenci zalim bir tebessümle:

— Yılanın ağzına gelen kuş gibi benim evime de biri gelecek, dedi.

Romana kosmağa başlamıştı; fakat artık gecenin arasında kaybolan zencinin sesi, "yemin ettin... Yemin ettiniz!..." diye bağırımları onu hâla takip ediyordu.

— Sonu var —

"Coelko Netto," den nakleden

Nurullah Ata

Son hatıra

*Adını ellerimle çizdim altın kumlara,
Küçülen gözlerimde kurudu son damla yaş.
Kumsal, deniz, sal, rüzgâr, senden ne son hatıra,
Benden de sana beyaz, bem beyaz bir soğuk taş!*

*İşte rüzgâr esiyor... Dalgalar coştı gene...
Kumlara işlediğim hayalin de kayboldu.
"Nerde?," diye yanarken ben derinden derine
Karşımda, solan yüzüm gibi, güneş de soldu.*

*Dalgalar! sürükleyin beni de enginlere!
Kumların arasında ben de bir parça taşım.
"Ayrılmayız, beraber dalarız derinlere!,"
Derken bıraktı, gitti elimi arkadaşım...*

Şükûfe Nihal